

ВІДГУК
офіційного рецензента,
доктора медичних наук, професора кафедри ендокринології Івано-
Франківського національного медичного університету
Дідушко Оксани Миколаївни
на дисертаційну роботу
МАКСИМЕНКО ЛЕСІ РОСТИСЛАВІВНИ
на тему: «ОПТИМІЗАЦІЯ ПРЕГРАВІДАРНОЇ ПІДГОТОВКИ У
ЖІНОК З НАДЛИШКОВОЮ МАСОЮ ТІЛА»,
представлену до захисту у разову спеціалізовану Вчену раду ДФ 20.501.070
Івано-Франківського національного медичного університету МОЗ
України, що утворена згідно наказу ректора ІФНМУ № 252-д від
27.02.2024 для розгляду та проведення разового захисту дисертації на
здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань – 22 «Охорона здоров'я»,
за спеціальністю 222 – «Медицина»

Актуальність обраної теми дисертації.

Впродовж останніх років кількість жінок репродуктивного віку з надлишковою масою тіла (індекс маси тіла 25-29,9 кг/м²) та ожирінням (індекс маси тіла >30 кг/м²) швидко зростає. Поширеність надлишкової маси тіла/ожиріння у віковій групі 26-29 років за останні 20 років зросла з 33,3 % до 47,3 %. У літературі часто демонструється вплив надмірної маси тіла у матері на результати вагітності, а саме: підвищений ризик викидня, гестаційного діабету, гестаційної гіпертензії та прееклампсії, індукованих пологів, кесаревого розтину, анестезіологічних ускладнень та післяпологової інфекції. Матері з надмірною вагою пізніше починають і рідше підтримують грудне вигодовування.

На сьогодні широко вивчається зв'язок надмірної ваги матері з гестаційним збільшенням маси тіла та затримкою редукції ваги після пологів. Надмірна маса тіла пов'язана з порушенням регуляції метаболічного балансу, що включає вуглеводно-ліпідний обмін, запальні та гормональні процеси на

фоні інсулінорезистентності. В науковій літературі проблема «метаболичні порушення і вагітність» добре висвітлена в контексті вагітність і ожиріння. Проте, на сьогоднішній момент відсутні методологічні підходи до ведення жінок з репродуктивними планами на прекоцепційному етапі та під час вагітності у випадку вихідної надлишкової маси тіла.

Отже, виявлення пацієток з порушенням обмінних процесів на етапі планування вагітності, вдосконалення лікувально-профілактичного комплексу заходів прегравідарної підготовки та супроводу вагітних у жінок з вихідною надлишковою масою тіла, спрямованих на оптимізацію способу життя, корекцію метаболічного, гормонального та імунологічного дисбалансу для зниження маси тіла до вагітності та частоти гестаційних ускладнень обґрунтовують актуальність наукової проблеми і є підставою для визначення мети і виконання дисертаційного дослідження.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Представлені в роботі наукові положення, висновки і практичні рекомендації чітко сформульовані, базуються на статистично достовірних даних, містять вперше встановлені та уточнені важливі наукові дані, логічно впливають із проведених досліджень.

Застосовані в дисертації методи дослідження: загальноклінічні, інструментальні, лабораторні, математичні (статистичний аналіз даних) об'єктивні, високоінформативні та адекватні до поставлених мети та завдань.

За темою дисертації опубліковано 9 наукових робіт, із яких 5 – у наукових виданнях України, що входять до фахових наукометричних баз, рекомендованих ДАК України для публікації результатів дисертаційних робіт, 1 стаття – в періодичному виданні, яке входить до науково-метричної бази Web of Science, 4 - публікації у матеріалах науково-практичних конференцій. У одному виданні у співавторстві статті особистий внесок здобувача полягав у концептуалізації, методології, написанні початкового проекту. Чотири статті опубліковані одноосібно.

Дисертаційна робота виконана згідно з планом наукових робіт Івано-Франківського національного медичного університету і є фрагментом кафедральної науково-дослідної роботи на тему: «Розробка діагностичної тактики та патогенетичне обґрунтування ефективних методів збереження та відновлення репродуктивного потенціалу та покращення параметрів якості життя жінки при акушерській та гінекологічній патології» (№ державної реєстрації 0121U109269). Термін виконання 2020-2026 роки.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

Наукова новизна одержаних у дисертації результатів полягає у обґрунтуванні нових патогенетичних аспектів формування патологічного гестаційного збільшення маси тіла, також проаналізовано бар'єри та обмеження, які мали жінки для оптимізації маси тіла до зачаття, встановлено недостатній рівень знань жінок про ризики, пов'язані з надлишковою масою тіла під час вагітності, низькі показники харчової поведінки та рівень фізичної активності у жінок з надлишковим індексом маси тіла до та під час вагітності у генезі надлишкового гестаційного приросту маси тіла, вивчено особливості динаміки жирової маси тіла у жінок з надлишковим індексом маси тіла за результатами спектральної біоімпедансометрії під час вагітності з метою прогнозування надлишкового гестаційного збільшення маси тіла, розвитку гестаційної гіпертензії, преєклампсії, гестаційного діабету.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки, рекомендації сформульовані в дисертації, отримані на достатньому клінічному матеріалі з використанням сучасних інформативних методів дослідження та детальній статистичній обробці матеріалу, що в цілому дозволило обґрунтувати ряд положень, які мають важливе теоретичне і практичне значення. Результати роботи відповідають

запланованій меті та завданням дослідження. Робота виконана на сучасному науково-методичному рівні з застосуванням принципів доказової медицини. Достатня для статистичної обробки кількість клінічних спостережень дозволяє вважати отримані результати вірогідними

Комісія з питань етики Івано-Франківського національного медичного університету (протокол №140/23 від 07.12.23 р.) констатувала, що проведені дослідження не суперечать основним міжнародним біоетичним та правовим нормам Гельсінської декларації, Конвенції Ради Європи про права людини та біомедицину та відповідних Законів України.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Для вирішення поставлених у роботі мети та завдань, дисертантом вибрано сучасні та адекватні високоінформативні клінічні, лабораторні, інструментальні, статистичні методи дослідження. Успішне вирішення всіх завдань дослідження – це результат чітко визначених мети та завдань, об'єкту та предмету дослідження, високої інформативності використаних методів дослідження та, у відповідності до них, отриманих результатів.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

У дисертаційній роботі поглиблено сучасні положення щодо механізмів розвитку акушерських та перинатальних ускладнень у жінок з надлишковою масою тіла, встановлено основні фактори ризику патологічного збільшення маси тіла під час вагітності і доклінічні маркери розвитку гестаційної патології. Розроблено та доведено ефективність лікувально-діагностичного комплексу заходів прегравідарної підготовки та супроводу вагітності у пацієнок з надлишковою масою тіла з обґрунтуванням доцільності розширеного інструментального, лабораторного алгоритму обстеження, зміни способу життя шляхом оптимізації харчової поведінки і підвищення рівня фізичної активності, медикаментозної корекції метаболічної, ендотеліальної дисфункції для оптимізації маси тіла до вагітності і зниження частоти гестаційних ускладнень.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому.

Дисертаційна робота викладена на 248 сторінках комп'ютерного тексту (основний обсяг 160 сторінок). Складається зі вступу, огляду літератури, матеріалів та методів дослідження, чотирьох розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення отриманих результатів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних літературних джерел, який містить 289 джерел, із яких 53 кирилицею, 236 – латиницею, додатків. Дисертацію ілюстровано 48 таблицями, 56 рисунками.

У вступі дисертант в достатній мірі обґрунтовує актуальність теми роботи, її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, вказує мету та завдання, предмет та об'єкт дослідження, описує наукову новизну і практичну значущість роботи, перераховує наукові публікації та форуми, на яких були представлені матеріали дисертації, наводить структуру роботи.

У розділі 1 дисертанткою представлений літературний пошук вивчення поширеності надлишкової маси тіла і актуальності цієї проблеми у жінок репродуктивного віку. Проаналізовано міжнародні та національні напрацювання щодо демонстрації впливу надмірної маси тіла на репродуктивну функцію та на результати вагітності, у тому числі віддалені наслідки для потомства. Влучно зауважено, що, незважаючи на численні методики та підтвердження ефективності прекоцепційної допомоги жінкам з надлишковим ІМТ, існують значні прогалини у втіленні цих доказів у прагматичні моделі супроводу вагітності та реальні рішення. Це підкреслює актуальність обраного наукового напрямку, мети і завдань проведеного дослідження.

У розділі 2 представлена характеристика об'єктів дослідження, а також описаний дизайн самого дослідження. У ньому наведено докладний опис використаних методик дослідження та методів математико-статистичного аналізу отриманих результатів. Використані методи дослідження відрізняються високою специфічністю, інформативністю та чутливістю.

У розділі 3 проаналізовано зв'язок надбавки маси тіла та жирової маси тіла під час вагітності порівняно з пацієнтками з нормальним вихідним ІМТ, виявлено достовірні шанси недооцінки високого ступеня ризику оперативного

розродження, передчасних пологів, несприятливих неонатальних наслідків та, особливо, вроджених аномалій розвитку у пацієток з надлишковою масою тіла. Встановлені основні перешкоди для оптимізації ваги до вагітності.

У 4 розділі представлено аналіз порушень вуглеводно-ліпідного обміну, маркерів системного запалення, ендотеліальної дисфункції, рівнів вітаміну Д. Встановлено сильний кореляційний зв'язок між показником ГЗМТ і рівнями глюкози натще, інсуліну та НОМА-IR, тригліцеридами, загальним холестерином, ліпопротеїнами низької щільності, ліпопротеїнами дуже низької щільності наприкінці вагітності з вірогідною асоціацією з накопиченням ЖМТ. Показано, що рівень вітаміну Д у сироватці крові пов'язаний з розладами у вуглеводно-ліпідному обміні із збільшенням шансів інсулінорезистентності. Виявлено сильний взаємозв'язок між зростанням відсотка ЖМТ і некротичного фактора пухлин- α , інтерлейкіну-1b, інтерлейкіну -6, С-реактивного білка та ендотеліну у третьому триместрі.

У розділі 5 проаналізована частота ускладнень вагітності та в пологах у жінок з надлишковою масою тіла. Показано, що надлишкова маса тіла завдає значного негативного впливу на вагітність, прямо та опосередковано через метаболічну дисфункцію та посилення запального стану. Вивчено частоту ускладнень у дітей в ранньому неонатальному періоді, проведено аналіз впливу рівня ГЗМТ на масу тіла новонароджених.

У 6 розділі обґрунтовано і оцінено ефективність розробленого лікувально-профілактичного комплексу заходів прегравідарної підготовки та супроводу вагітних. Автор представила клінічний аналіз ефективності застосування розробленого медикаментозного комплексу та прийшла до висновку, що його застосування є більш ефективним.

У розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» автором представлено підсумок проведених досліджень.

Висновки й практичні рекомендації логічно випливають із проведених досліджень, відповідають чітко сформульованим меті і завданням. Використання сучасних методів клініко-інструментального, функціонального

обстеження роблять висновки автора об'єктивними, вагомими і переконливими.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці.

Теоретичні положення дисертаційної роботи можна рекомендувати до включення в навчально-методичний комплекс викладання акушерства та гінекології для студентів, лікарів-інтернів та курсантів закладів вищої медичної освіти. Рекомендується більш широке впровадження результатів дослідження в закладах амбулаторно-поліклінічного рівня надання медичної допомоги.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.

Під час роботи над дисертацією Максименко Лесі Ростиславівни виникли деякі зауваження до оформлення роботи, які не мають суттєвого значення та не зменшують її цінності, зокрема:

1. У роботі наявні окремі фразеологічні та стилістичні неточності, а також друкарські помилки, але вони не впливають на сутність отриманих результатів та текстовий виклад дослідницьких матеріалів за темою.

2. Окремі таблиці, що містяться в розділах власних результатів дослідження, є обширними та переповненими цифрами, що дещо ускладнює їх сприйняття.

У порядку наукової дискусії хотілося б почути відповідь на такі запитання:

1. Чи спостерігались у Вашому дослідженні кореляційні взаємозв'язки між рівнями лептину, вісфатину та вітаміном 25(OH) Д?

2. Який, на Вашу думку, механізм впливу запропонованого Вами лікувально-профілактичного комплексу на рівень лептину при прегравідарній підготовці?

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

Згідно з експертним висновком про перевірку на наявність академічного плагіату, затвердженого проректором з наукової роботи Івано-Франківського

національного медичного університету професором Дмитришин Т. М. 21.02.2024 р., унікальність дисертаційної роботи станом на 21.02.2024 року становить 89,7 % і відповідно до п. 8 «Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в університеті» робота допускається до захисту.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Максименко Лесі Ростиславівни на тему: «Оптимізація прегравідарної підготовки у жінок надлишковою масою тіла», що представлена на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 22 «Охорона здоров'я», 222 - «Медицина», є завершеною, самостійною науково-дослідною роботою, що завдяки досягнутій науковій новизні, теоретичному та практичному значенню вирішує важливе завдання - зниження частоти акушерських і перинатальних ускладнень у вагітних з надлишковою масою. Ці результати були досягнуті завдяки розробці та впровадженню диференційованих діагностично-лікувальних алгоритмів, побудованих на основі комплексу клінічних та параклінічних досліджень. Дисертаційна робота за актуальністю теми, науковою новизною, обсягом дослідження, методологічною побудовою, достовірністю висновків та положень, науково-практичним та теоретичним значенням цілком відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, постановою Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023р. №502 та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 - «Медицина».

Рецензент:

професор кафедри ендокринології
Івано-Франківського національного
медичного університету МОЗ України,
доктор медичних наук, професор

Оксана ДІДУШКО

